

— nevaren eksperiment — vodstvu gledišča spričo dejstva, da so se predpustnemu času vedno delale koncesije in se bodo tako pri nas kot drugje, vendar ne moremo zameriti, da je seglo baš po njem. Sicer ne bi bilo škodilo, če bi se bilo to in ono izpustilo, a tolažilo nas je to, da se je čisto še bolj grešilo zoper zdravi okus! — Na Svečnico zvečer se je pela četrtič opereta „Girofle-Giroflá“, dne 7. februarja še enkrat „Carmen“, a dne 21. februarja popoldne „Zrinjski“. — Dne 27. febr. pa sta se peli prvič v sezoni Mascagnijeva opera „Cavalleria rusticana“ n Leoncavallova opera „Glumači“.

Dr. Fr. Zbašnik.

Jules Massenet: Werther. Goethejev svetovnoznani Werther je po Massenetovi prelepi operni skladbi dobro znan tudi muzikalnemu svetu, ki ga jako rad vpoštevata. Massenet je pač po svojem za fino, sladko, noblese polno muzikalnost usposobljenem talentu nekako poklican, da je baš on uglasbil mehkobo, ki je iščemo v Wertherjevi tragediji. Par bi mu utegnil biti le Čajkovski, s katerim ga veže umetniško sorodstvo, ki se nam javlja v Massenetovi glasbi tuintam, zlasti v vzornem izražanju ženske duše in ženskega srca. Zato je pač ravno tretje dejanje višek operi „Werther“, kjer se razkrije Lottino bitje v vseh potezah njenih ženskih lasnosti in ko dajejo dramatiški se stopnjujoče markantne situacije vpogled v boj, ki divja v njeni duši. Take situacije prijajo Massenetu, v njih najde ono, kar mu da vzklicati najboljšega, najnežnejšega v nežnem. Tehnično težavna zahteva opera Werther najskrbnejše priprave. V njej je orkester skrajno samosvoj; pevcu ne daje skoro nikakršne zaslombe, primoran je zanašati se na samega sebe. Uspeh predstave je zato odvisen od momentnega razpoloženja kakor kapelnikovega tako orkestrovega in solistov. To je tudi vzrok, da ni bil uspeh vsem reprizam enak. Prvenstvo med solisti gre gospodični Šipankovi kot inteligentni, znameniti interpretinji Lottine vloge, posebnega priznanja je vredna tudi gospodična Thalerjeva, ki je kot Zofija podala skrbno naštudirano partijo, v kateri je prišel njen glas do popolne veljave. Naslovna vloga Wertherja je dala uspeti g. Fiali kot liričnemu tenorju odlične vrednosti. Manjša vloga Alberta je bila poverjena izbor-nemu baritonistu g. pl. Vulakoviću.

Dr. Vl. Foerster.

Med revijami.

Izdanja »Društva hrvatskih književnika« v Zagrebu. To društvo si je za l. 1909. sestavilo velik književni program, ki obeta za neverjetno nizko ceno obilo štiva. Izdajalo bo namreč: 1. (kakor doslej) svojo veliko mesečno revijo „Savremenik“, ki smo ga na tem mestu že večkrat omenjali. (Naročnina kakor doslej 12 K, za dijake in učitelje 10 K.) 2. Priredilo bo redno vsako leto izdajo šesterih knjig, obsegajočih sodobno hrvaško beletristiko, na 60 polah, v prednaročbi za 9 K. — „Savremenikovi“ naročniki pa dobe „Savremenik“ in teh šestero knjig za znižano ceno 18 K. (Društveni člani pa celo za le 12 K.) 3. Društvo bo objavljalo tudi izredna izdanja, književna in umetniška; ta bodo dobivali naročniki na ono dvoje publikacij za polovično, „Savremenikovi“ naročniki za $\frac{3}{4}$ ceno. — To je veliko podjetje, ki kaže mnogo poguma. Ker slovstva ni nikoli preveč in ker bogatost produkcije tudi poveča konsum, zato je želeti veliki akciji omenjenega društva povoljnega uspeha. Dolga vrsta hrvatskih književnikov je

obljubila svoje sotrudištvo; v tem oziru je uspeh pač zagotovljen; treba je le še, da se odzove — občinstvo. Tudi Slovenci se naj oglašajo! *Dr. J. T.*

„Savremenik“, mesečnik „Društva hrvatskih književnika“, je z letom 1908. dovršil tretje svoje leto; v tem letu je žaloval ob grobu dveh znamenitih svojih sotrudičkov, Stj. Miletića in Strahimira Kranjčevića. Kranjčeviću je posvečena skoro vsa zadnja številka tega letnika, tako da jo moremo imenovati „Kranjčevićevo“. V verzih so zanj prispevali Tresić-Pavičić, „Xeres“, Ilijić, Vukasović, Katalinić-Jeretov, Drag. Domjanić, Miličić in Fr. Ks. Meško. Meško je objavil obgrobnico „Saj ni umrl“:

(gry) Umrl si? A saj zate smrti ni!
 Umre pač mož, ki sebi le živi,
 a kdor živel za čast in rast je roda,
 zanj smrti ni! — Zanj smrt je boli le rešitev
 in k luči, ki mu vžgala je duha, vrnitev . . .
 Umrl ti nisi! — Glej, od vzhoda do zahoda
 po domovini širni tvoj spomin živi,
 in pesem tvoja srca vžiga in budi,
 in duh tvoj k delu, k ljubavi bodri.
 Ne, zate smrti ni!
 Za te minilo z njo je le trpljenje,
 začelo lepše, slavnije življenje . . .“

V nevezani besedi so pisali o Kranjčeviću A. G. Matoš, — Matošev spis je dal povod časnikarski polemiki, Matoš pravi n. pr., da so stih „najboljša oblika za polizobražene ljudi“ —, stari Ilirec Trnski, Jos. Milaković, Kostinić, Turić, Car Emin, Zdenka Marković, Treščec, Kosor, Dav. Trstenjak, dr. K. Horvat, Bože Lovrić, Izo Lanov, dr. Drag. Prohaska. Jaz sem napisal sledeče besede, ki jih hočem tu ponoviti, ker veljajo prav tako za Slovence kakor za Hrvate: „Mali narodi se ponajbolj ponašajo z velikimi pesniki. Ponašajoč se ž njimi, mislijo čisto: „Pri velikih narodih bi se ne zdeli veliki“, a govorijo češče: „Pri velikih narodih bi bili večji. — Poudarjajoč potrebo individualizma in tolmačeč s tem malost svojega naroda, pa obenem tragično obžalujemo, da nam močje niso veliki. Kdor hoče svrhu, mora hoteti tudi sredstvo; kdor hoče velikost ljudi, mora hoteti tudi širino kulturnega področja. — Kranjčević! Za tvojega življenja je malo s Teboj občevala Slovenija; slabo je odjeknila Slovenija ob vesti o Tvoji smrti. Naj bi bilo vse to drugače po Tvoji smrti!“ *Dr. Fr. Ilešič.*

Hrvatska Smotra je z letošnjim letom stopila v IV. letnik. Doslej je bila politično-kulturna smotra in v tem zmislu nekako glasilo Starčevićeve stranke prava (Frankove skupine). Če imajo smotre sploh pri manjših narodih težko borbo za obstanek, čutijo težo življenja še mnogo bolj taki organi, ki kažejo obeležje določene politične stranke; pravzaprav je namreč neko notranje nasprotje med pojmom „smotra“ in političnimi skupinami. „Hrvatska Smotra“ je pač tudi morala ob svoji bilanci to konstatirati; zato izjavlja v proglasu tekočega letnika, da hoče odslej gojiti bolj beletristiko in se v kritičnem delu bolj baviti z literarnimi, družabnimi in vobče kulturnimi pojavi, v politiko pa noče več zahajati. To izpremembo le pozdravljamo, kakor smo svoj čas pozdravili sličen preokret pri „Savremeniku“, ki je v prvih časih reškega „bratstva orožja z Madjari“ očitno kazal politično lice. Dasi torej „Hrvatska Smotra“ ne bo več politična smotra, bode vendar, „ako treba, i ostreje nastopila proti onim, ki hote ali nehote zanašajo tuje elemente v hrvatsko